

L' EXCURSIONISTA

BOILETÍ MENSUAL

DE LA

ASSOCIACIO CATALANISTA D'EXCURSIONS CIENTIFICAS

FUNDADA EN 26 DE NOVEMBRE DE 1876

ANY XII.

BARCELONA 31 DE JANER DE 1889.

NÚM. 123.

CONDICIONS DE LA PUBLICACIÓ

GRATIS PERA'LS ASSOCIATS.—Pera'ls no socis, 1'50 pessetas al any.—Número sol, 25 cèntf.
Se suscriu en lo LOCAL DE LA ASSOCIACIÓ, PARADÍS, 10, SEGON, ahont deuben dirigir-se totas las comunicacions, y en la llibreria de Verdaguer.

TORN DE CONFERENCIAS

Febrer 22 —Barcelona en lo sigle XIII.—D. Eduart Tamaro.

Mars 1.—Historia y emissions de las targetas postals á n' Espanya.—
D. Francesch Carreras y Candí.

SESSIONS Y EXCURSIONS

Febrer 1 —Sessió preparatoria de la excursió de Cornellá á Gavá (suspendida ab motiu del mal temps).—Lectura de la Memoria d' una excursió particular al N. O. de la provincia de Lleyda per D. Joaquim de Gispert

» 3 —Excursió de Cornellá á Gavá.

» 15.—Sessió preparatoria de la excursió á Santa Creu d' Olorde.—Lectura de la Memoria de la excursió á la Plana de Vich (acabament) per D. Pelegrí Casades y Gramatxes.

» 17.—Excursió á Santa Creu d' Olorde

» 24 —Visita á la armeria de D. Joseph Estruch y Comella

SOCIS ENTRATS DURANT LO MES DE JANER.

D. Joan Puiggarí.

» Pere Grifell.

» Joan Sogués y Romans.

» Nicolau de Ferrater.

» Joseph A. Roca.

» Alexandre M.ª Pons.

» Guillelm de Compte.

NOSTRA ASSOCIACIÓ

EN LA EXPOSICIÓ UNIVERSAL DE BARCELONA

Quan s'inicià lo propòsit de celebrar en nostra ciutat una Exposició Universal, la CATALANISTA acullí semblant idea ab verader entussiasme, de manera que al esser convidada, junt ab la representació de las més importants entitats científicas y literarias d'aquesta capital, á la primera reunió que al intent se celebrá, s'associá tot seguit al pensament, manifestant en las planas de L' EXCURSIONISTA sa viva satisfacció al veure que als catalans, á nostre poble treballador, actiu y amant de las grans empreses s'acudia en primer terme pera realisar lo que molts consideravan poch menys que lo desvariejant somni d'un malalt ó l'absurdo pensament de la ambició més desatentada.

Simpática, donchs, se 'ns feu la idea del Universal Certámen y desde 'ls primers moments la Junta Directiva de la CATALANISTA prengué l'acort de pendrehi part, si bé modestament, ja que sas petitas forsas no podian correspondre á sos grans desitjos; y al intent nombrá una Comissió pera estudiar lo medi més convenient á fi de concorrer á la gran Festa del Treball, d'un modo digne del bon nom que, grat sia á Deu, s'ha conquistat nostra benvolguda ASSOCIACIÓ.

Honrosament distingida aquesta en la persona de son President ha format part del Consell general de la Exposició al costat de las demás respectables é importants Associacions y Centres ab que conta aquesta ciutat, essent especialment designada pera formar part del Jurat que devia judicar respecte la millor *Guia de Catalunya* que 's presentés á concurs; essent, per últim, atesa dignament nostra ASSOCIACIÓ en tots los actes més importants celebrats ab motiu y ab ocasió del referit Certámen.

Veritat es, empero, que per rahó de certas dificultats nascudas á última hora, no menys que á causa de la época en que fou oberta la Exposició, ab la immediata suspensió de las tasques de la CATALANISTA durant l'istiu, no fou possible organisar desde un principi la instalació ab la amplitut desitjada y que permetian perfectament las interessants publicacions de la ASSOCIACIÓ; la abundant colecció de fotografias de nostres monuments, de que 'n fou magnífica mostra la Exposició celebrada en lo local de la «*Lliga de Catalunya*»; los grabats y dibuixos, no menys que 'ls exemplars arqueològichs y científichs de las coleccions ab que conta: mes, ab tot, se lográ disposar una instalació, si be modesta, lo su-

ficient important pera donar plena mostra de la activitat y travalls de la CATALANISTA.

En efecte; l'àngul O. del vestíbul del palau de Ciencias fou cedit pera instalar la ASSOCIACIÓ una mostra, tan sols, de tot lo que constituheix la expressió de sa vida y l'exemple de com realisa los fins de son institut. La instal·lació, tot y esser petita, resultá en primer terme molt vistosa, atrayent las miradas de tothom per la manera artística ab que fou disposada, permetent apreciar, pot dirse, d'un cop d'ull, y ab sintética manera las tasques á que ab preferencia's dedican nostres excursionistas.

Surmontada la instal·lació per l'escut de la CATALANISTA, un artístich grup de palmas y garlandas de simbólica eura feyan d'apropiat dossier als objectes y obras instalats. Recordant la disposició dels retaules de la Edat mitjana, se colocaren en los murs del angl que formava la instal·lació uns dobles requadros en que hi figuravan fotografias del *Album pintoresch-monumental de Catalunya*, edició segona; algunas plantas del herbari, y varis dibuixos. Formant bonichs grupos, figuravan en la instal·lació alguns objectes arqueològichs surmontats ab los escuts del Principat y de Barcelona. S'hi colocaren, també, las *Fullas d'instrucció arqueològica y geogràfica*, y dintre d'una doble vitrina, las publicacions de la ASSOCIACIÓ y las obras més adecuadas degudas á nostres consocis. L'espai que quedava sota las vitrinas s'omplí de lápidas y ánforas així romanas com de la edat mitjana y 'ls buydats del interessant sepulcre del Coll y la inscripció del enterrament dels Rocabertis existent en lo monastir de Vilabertran. Ab los capitells y fragments d'escultura que's conservan se formé un grupu artísticament disposat tapant la reconada en que s'emplassá la instal·lació, sobressortint la típica imatge bizantina que en dipòsit guarda la CATALANISTA, procedent de la románica capella de Sant Llàtzer d'aquesta ciutat.

Repetim; molt més important y complerta hauria pogut esser la instal·lació disposada per la CATALANISTA á contar ab circumstancias més favorables desde un principi; ab tot, lo premi ab que fou distingida nostra ASSOCIACIÓ, aixó es, ab MEDALLA D'OR, la ha omplerta de justa satisfacció, encoratjantla á seguir la patriótica tasca empresa pera lograr que las bellas naturals, los recorts històrichs y 'ls monuments artístichs de la patria sian degudament coneguts y ab respecte conservats; fomentant així l'amor als grans recorts de nostra terra, principal objectiu á que aspira la ASSOCIACIÓ CATALANISTA D'EXCURSIONS CIENTÍFICAS.

LLISTA DELS OBJECTES Y OBRAS EXPOSATS

EN LA INSTALACIÓ DE LA «CATALANISTA»
EN LA EXPOSICIÓ UNIVERSAL DE BARCELONA

PUBLICACIONS DE LA ASSOCIACIÓ

- Album de Poblet*, col·lecció de 19 vistas heliogràfiques.
Album de Santas Creus, id. 24 id. id.
Album de Montserrat, id. 45 id. id.
Album pintoresch-monumental de Catalunya, 1.ª col·lecció de 25
vistes heliogràfiques y 24 monografias. 2.ª id. 48 id. id. y 8 id.
5 volums de *Memorias de la Associació*, que donan un conjunt
de 128 treballs de caràcter excursionista y 158 grabats.
Fulla d' instrucció arqueològica.
Fulla d' instrucció geogràfica.
Memorandum del excursionista.
8 quaderns contenint las *Actas inaugurals* corresponents als anys
1880-1887.
2 volums de *L' Excursionista*, bolletí mensual de la Associació.
Reglament de la Associació.
Las següents vistas heliogràfiques pera mostra:
Columnas del temple dit de Hércul que 's troban al local de la
Associació; claustres del monastir de Santas Creus; arch de
de Barà; fatxada de la Catedral de Tarragona; reixa de ferro
en los claustres de la Catedral de Barcelona; escala principal y
galeria del palau de Jaume II á Santas Creus; sepulcre de
Pere III en lo propi monastir; porta y muralla ciclopeas á Tar-
ragona; porta de la Sala Capítular y cimbori del monastir de
Vallbona de las Monjas; y portada del Santuari de Belloch,
(Santa Coloma de Queralt.)

PUBLICACIONS Y TRAVALLS DELS SOCIS RELACIONATS AB LO FI DE NOSTRE INSTITUT

- Poblet*, col·lecció de 19 vistas heliogràfiques, per D. Antoni Massó.
Viatjes y Excursions, per Mossen Jascinto Verdaguer, Pbre.
Lo Canigó, poema, per id. id.
Investigaciones sobre el Sinai, conferencia donada á la Associació
ab notas explicativas sobre Memphis y 'l Delta oriental á la
época Mosaica, per D. Celestí Barallat.
Souvenir d'un touriste, per Mr. Pere Vidal.
Recherches, Litterature et Beaux Arts, per id.

- La gent de la montanya*, estudi de costúms, per D. F. de Febrer.
La colla del carrer, id. per D. Joan Pons y Massaveu.
Bonaventura Carles Aribau, biografia, per D. Joaquim Riera y Bertran.
Noticia de la fauna y dels moluscos de Masnou y Teyá, per D. N. Barrera.
Lo convent de Santa Catarina, monografia, per D. Adrià Casademunt.
Coblas de Santa Margarida, per D. Pau Bertran y Bros.
Historia de Catalunya, per D. Antoni Aulésia y Pijoan.

DIBUIXOS

- Claustre de Sant Sebastià dels Gorchs, per D. Pere Doria.
Fust d'una columna en lo atri de la iglesia de Castellet, per D. Pere Santamaría.
Creu professional de la ex-colegiata de Vilabertran, per D. Pere Campmany.
Ceràmica romana, trobada en la necrópolis de Cabrera de Mataró, per D. Vicens Genovart.
Domingo Badia (Ali-bey el Abbassi) excursionista català, per Pahissa.
Indumentaria religiosa, á Sant Bartomeu de la Quadra, per D. Felicià Mari.
Indumentaria militar, á Sant Bartomeu de la Quadra, per D. Eudalt Canibell.
Pica d'aygua beneyta, á Valldoreix, per D. J. Morell.
Castell de Gelida, per D. Ramon Vergés.
Escuts del claustre de Sant Jeroni de la Murtra, per D. Eudalt Canibell.
Salomó gòtic, al Papiol, per D. Felicià Mari.
Finestras del Mas Boscó, á Pomar (Badalona), per D. J. Morell.
Anfora en lo castell del Papiol, per D. Felicià Mari.
Kromlek en lo terme de Vilalba Sasserra, per Mr. Tallien de Cabarrús.
Patr de la Torra Pallaresa, per D. J. Morell.

CALCHS

- Lápida, sigle XIII. Iglesia de Santa María (Egara), per D. Roman Arnet.
Id. del Museu de Santa Agatha, núm. 877, per D. Pau Guim y Riu.
Inscripció esculpida en una roca d'arenisca roja á la montanya d'Aramprunyá, per D. Eduart Tamaro.

OBJECTES ARQUEOLÒGICS

- Fragment d' una lápida romana trobada en una excursió oficial en la riera de Caldas de Montbuy.
- Fragment de candeler gòtic de ferro batut ab esgrafiats trobat á Sant Miquel de Fay y cedida á la ASSOCIACIÓ per lo propietari de dit lloch senyor Sisteré.
- Una ánfora romana trobada á Gandía y cedida á la ASSOCIACIÓ per lo delegat Sr. Bordas.
- Altra ánfora romana trobada á Cabrera de Mataró y cedida á la ASSOCIACIÓ per son propietari lo Sr. Rubio de la Serna.
- Plats ab reflexos metálichs.
- Exemplars numismátichs.
- Lápida gòtica trobada á Castelló d' Empúries y cedida per son possehedor.
- Altra lápida gòtica, provinenta del carrer de la Pietat d' aquesta ciutat.
- Cullera de ferro, sigles mitjos, trobada en una excursió oficial á las ruinas del castell de Moncada.
- Cerámica romana provinenta de Gandía.
- Rajolas de Valencia provinentas de la enderrocada iglesia de Elisabeths d' aquesta ciutat.
- Imatge bizantina de la Mare de Deu, sigle XIII, provinenta de la capella de Sant Llútz.
- Capitells gòtics del sigle XV.
- Destral de sílex, trobada á Sant Hilari Sacalm.
- Segell de cera de Na Elionor d' Aragó, sigle XIV.
- Calendari en pergamí del sigle XV.
- Panys y claus de ferro, provinents de Toledo.
- Pintura gòtica sobre planxa de metall.
- Escuts de Catalunya y de Barcelona sobre rajola de Valencia.
- Buydats dels sepulcres del Coll, (Olot).
- Inscripció del enterrament dels Rocabertis á Vilabertran.
- Diferents exemplars de botànica y de conxiologia provinents de diferents regions catalanas.*

NOVAS

Ab greu sentiment hem d' anunciar la mort del Il·ltre. Sr. D. Ramon de Siscar, distingit literat é historiògrafo, académich de la Real de Bonas Lletres é individu, de varias corporacions, entre ellas de nostra ASSOCIACIÓ. Lo Sr. de Siscar era 'l prototipo d' aquella antiga noblesa cata-

lana que sabia agermanar la cavallerositat més exquisida, ab una senzilla verament de la terra, y ab una ilustració sòlida en la que entrava en gran part lo coneixement de la historia patria. Aquesta la havia revelada d' una manera brillant en sas traduccions de la poesia clàssica llatina, en sas monografias referents á la historia de Catalunya, y en los coneixements que possehia en numismática, ben coneguts de tots los qui 's dedican á aquest ram de la ciencia del passat. (E. P. D.)

Lo dia 14 del present mes tingué lloch davant de nombrosa concurrencia de senyors associats la sessió pública inaugural dels treballs de la ASSOCIACIÓ en l' any que 's comensa. Lo Secretari primer de la Junta Directiva precedent, doná lectura de la *Memoria* dels treballs realitzats, per la meteixa en lo darrer any. La forma de sa coordinació y la gala-nada d' istil, feren que la concurrencia aplaudís com se mereixia la relació del Sr. Pons y Massaveu.

Acte seguit lo President Sr. Ubach y Vinyeta doná lectura al *Discurs* inaugural que prescriu lo Reglament. Fou tema del meteix la demostració de lo que ha influhit lo renaixement catalá en lo major deserrotil·lament dels interessos materials del país y en consecuencia la part que cap al excursionisme en lo creixent éxit que en tots los rams de la humana activitat alcanza la nostra estimada Catalunya. Al efecte recordá ab breus termes lo renaixement literari, establint una série de paral·lismes entre algunas de sas primeras manifestacions y las més remarcables gestas de la historia de la localitat; per aquest camí feu avinent los progresos de la industria y del comerç, lo rench de gran ciutat que Barcelona ha prés, la alta consideració que las nostras Arts Bellas s' han guanyada pera venir á acabar en la gran apoteosis de la Exposició Unversal de Barcelona, resultat definitiu, encara que per alguns desconegut y per altres malament negat, de lo que á forsa de temps y de constancia, pot conseguirse; y al qual ha contribuhit de segur la missió del excursionisme anant á despertar d'encontrada en encontrada, l' amor á la terra desenterrant del oblit las reliquias de sa passada grandesa que converteix ab sa generosa propaganda en estímuls pera perseguir sa futura prosperitat.

La escullida concurrencia que omplenava la sala de sessions saludá ab un fort aplaudiment la terminació del esmentat discurs, procedintse després á la lectura de notables treballs en prosa y en vers per los socis Srs. Riera y Bertran, Flós y Calcat, y Novellas de Molins, donant per fi lo Sr. Gasa lectura á una inspirada composició de Mossen Jascinto Verdager. Totas las composicions llegidas foren aplaudidas per la concurrencia.

Terminá la sessió ab breus y oportunas paraulas del Sr. President,

manifestant á la concurrència la esperansa que tenia de que á la marxa de la ASSOCIACIÓ prestessin tots en general y quiscun en particular sa cooperació pera lograr fossin importants los treballs que 's realisessin pera la consecució dels fins porque ha sigut fundada.

La alocució que acaba de dirigir lo Comandant General dels Sometents de Catalunya á sos subordinats, deu considerarse com un document oficial escrit en catalá. Per més que sia molt lògich que aixís ho fassa, tant per la índole del institut, com per que bona part dels individus que 'l componen no lograrian pas gayre concepte de las rahons que 'ls hi son dirigidas, si en altra llengua se 'ls hi parlés que no fos la seva propia; no per aixó ha deixat de causarnos una agradosa sorpresa; donchs la intolerancia oficial nos té més acostumats als rigors de la imposició, que al lliure us de lo que 'ns es adequat y propi. Felicitém al Sr. Camprubí, per haber donat á llum lo primer document oficial escrit en nostra llengua materna, cregut sens dubte, com creyém nosaltres, que no per ser bon catalá, es menys espanyol.

La alocució diu aixís:

«Per Real Decret del dia 9 del corrent mes, lo Govern de S. M. ha tingut á be nombrarme Comandant General dels Sometents armats de Catalunya.—En son compliment y per disposició del Excm. Senyor Capità General del Districte, en lo dia de avuy, l' Excm. Sr. D. Manel de la Canal, m' ha fet entrega del mando.—Cap altre destino podia confiar-me lo Govern de S. M. que millor s' avingués ab mas aficions, ni que en mi avivés més lo desitg de meréixer —Catalá per llinatge, y més catalá encara per haverme educat entre vosaltres y per l' agraïment que vos dech, m' afalaga l' idea de que junts havém de contribuir, com fins ara, á mantenir la tranquil·litat de Catalunya; y en lloch podria oferir-se ocasió més constant pera realisar mos desitgs, com al davant de la nobilíssima institució que enlayra la bandera de *Pau, pau y sempre pau*.—Los patriòtics antecedents dels senyors Vocals de la Junta organitzadora, me fan esperar, ab fonament, que no 'm mancará son auxili, ni 'l bon propòsit que 'ls anima de continuar la gloriosa tradició dels Sometents, empleant en fi tan noble tot son valer, y l' ascendent que tenen en lo país.—Pera desempenyar degudament mon càrrech, y secundar la meua acció, ajustada sempre al reglament del Cos, y á las disposicions del Excm. Sr. Capità General, compto, además, ab lo valió concurs dels senyors Jefes y Capitans auxiliars, als qui considero ab un perfet coneixement de lo que es y deu ésser lo Sometent en cada una de las inscripcions, davant de las quals se troban —L' honrosíssima y ja llarga historia dels serveys prestats á la pau de la llar catalana, per quants, en sas distintes categories, forman lo Sometent, es tan coneguda de tothom, que ni cal esmentarla. Sols vos demano que continueu sos gloriosos fets, excitant l' admiració de tots per vostre zel y abnegació, y molt particularment la de vostre—Comandant General, *Félix Camprubí*.—Barcelona 14 Ja-
ner 1889.»